

exhibitions, theater and the music-hall); use of original buildings (as in a case with art space "Tower"). Art spaces' design is convenient and it can be transformed to what is necessary for the client. Separate art spaces, such as "Platform" position themselves as creative ecosystems.

Novelty. Novelty of a research consists in systematization and synthesis of information on features of development of design for the last years in various spheres of art space.

The practical significance. Ukrainian educators and art critics can consider information which is contained in this article useful to develop new strategy of training in bases of design to non-specialist students.

Key words: design, art space, art platform, creative space, creative environment, urban environment, figurative and plastic form, art creativity, interior, positions, principles.

УДК 378.3:37.036

Вороніна Марина,

канд. пед. наук, старший викладач кафедри технологій та дизайну Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ

СУТНІСТЬ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ ТА ПРОБЛЕМА ЇХ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена виявленню сутності окремих творчих здібностей дизайнерів одягу на різних етапах процесу створення нових форм одягу. Запропоновано систематизацію творчих здібностей дизайнерів одягу в залежності від частоти прояву та основних видів професійної діяльності.

Ключові слова: *творчі здібності дизайнерів одягу; створення нових форм одягу; види професійної діяльності дизайнерів одягу.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Використання досягнень науково-технічного прогресу під час виробництва товарів для населення, в тому числі одягу, дозволяє не лише підняти на новий рівень якість товарів, а й значно розширити їх асортимент. Проте, більшість науково-досліджених раніше етапів проектування визначають та регламентують переважно технічний, конструктивно-інженерний аспект цього процесу, ніяким чином не враховуючи його художньо-творчу основу і зокрема потенціал професійних творчих здібностей дизайнера. В поняття творчих здібностей вкладається настільки різний зміст, що цей факт не може вважатися випадковістю або пояснюватися суб'єктивним підходом. Він свідчить про об'єктивну складність самої структури здібностей і тому потребує аналізу їх різноманітних форм і проявів.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення не вирішених частин. Основні підходи до тлумачення поняття «творчі здібності» викладено у працях В. Андрєєва, Б. Ананьєва, Д. Богоявленської, Л. Єрмолаєвої-Томіліної, К. Платонова, Я. Пономарьова, Б. Теплова, Дж. Гілфорда. Окремі аспекти розвитку та формування творчих здібностей випускників різноманітних дизайнерських профілів окреслено у дослідженнях Т. Козак, З. Макара, Г. Максименко, В. Тименка, О. Трошкіна, Л. Корницької, О. Фурси та О. Швець. Проте слід зазначити, що проблема визначення сутності творчих здібностей дизайнерів одягу, розмаїття та специфічності їх проявів безпосередньо у процесі проектування, а також можливість подальшої систематизації професійних

творчих здібностей залишається малодослідженою в педагогічній літературі.

Мета статті: узагальнити та систематизувати професійні творчі здібності дизайнерів одягу з позиції підвищення ефективності розвитку таких здібностей в процесі університетської фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якою б вільною не була думка художника, що розробляє утилітарний предмет, вона завжди повинна підкорюватися вимогам доцільності, продиктованим функціональним призначенням предмету. Одяг – друга шкіра людини – лише тоді зберігає свою сутність і цінність, коли його форма підкорюється логіці будови людської фігури. Яким би привабливим і модним не був костюм зовні, він буде зайвим, якщо людина не відчуває себе в ньому комфортно. Грамотно створений і підібраний одяг допомагає людині підкреслити привабливість зовнішності та замаскувати певні недоліки. Іншими словами, при створенні нових форм одягу пріоритет людини – носія цього одягу – має бути для дизайнера незаперечним.

Розглянемо особливості процесу створення нових форм одягу. Традиційно він вибудовується за сімома основними етапами: *ідея/задум; ескізний пошук; робочий ескіз; базова конструкція; моделювання; технологія виготовлення одягу; презентація/просування/рефлексія.*

У цілому від задуму до презентації творчого результату кожен дизайнерський витвір, кожна одинична або серійна новинка одягу, кожен елемент костюмного образу проходять спільним шляхом.

Усе починається із ідеї і новий художній костюмний образ народжується у голові дизайнера одягу. При цьому слід зазначити, що ідея може виникнути як

довільний політ фантазії, так і бути запрограмованою (виконаною на замовлення).

Перший крок до створення нової форми одягу заснований на асоціативному розумінні оточуючого середовища. Дизайнер бачить більше ніж дійсність, прикрашає дійсність своїми почуттями. Асоціативне або образне сприйняття дозволяє дизайнеру запозичувати форми у різноманітних об'єктів нашого оточення: явищ природи, тваринного та рослинного світу, проявів суспільного та громадського життя, об'єктів предметного світу, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, художньої літератури, театру, цирку, кіно, балету тощо.

Художній образ як специфічний спосіб відображення, осмислення та переробки об'єктивної дійсності є загальною формою мислення у мистецтві. Продукт діяльності людини перестає бути художнім твором, якщо він не має образного змісту. Це стосується усіх видів творчості – від літератури, живопису, архітектури, музики, кіно і до дизайну одягу.

Однак підхід до пошуку образності неоднаковий. Образність предметів, що створюються дизайнером одягу, слугує не тільки задоволенню естетичних потреб людини, але й її практичному застосуванню. Під впливом оточуючої дійсності у дизайнера одягу виникає певна ідея, що конкретно або узагальнено втілюється у художній костюмний образ (спочатку трансформується в ескізу форму, надалі – в матеріальну).

Найскладніша задача на етапі ескізного пошуку – визначити, що у джерелі творчості підлягає перетворенню і в чому суть цього перетворення, іншими словами, необхідно знайти спосіб перетворення існуючої (натуралістичної) форми у декоративну. Дуже важливо на цьому етапі, зображуючи умовний образ, не

втратити природності і живості будь-якого обраного джерела натхнення.

Послідовний ряд подальших замальовок на основі перших начерків поступово наближується до силуетів костюмів, що проектуються. Цікаво, що джерело натхнення може дати одночасно декілька імпульсів і напрямків розвитку ідеї. Так, наприклад, форма квітки дає поштовх до розробки силуетної форми костюму, ліній внутрішнього членування, прийомів декоративного оформлення, кольорового, фактурного рішення тощо.

Отриманий в результаті ретельного пошуку робочий ескіз вперше візуалізує новонароджений костюмний образ, у якому враховуються: тенденції моди щодо силуету, пропорцій і кольорів; особливості фігури споживача; властивості текстильних матеріалів; особливі вимоги комфортності. Робочий ескіз водночас постає першим варіантом інструкційної карти, відповідно до якої замовник і виконавець можуть вже більш детально ознайомитися із конкретними аспектами розробки.

Визначивши основний діяльнісний «вектор», дизайнер одягу після аналізу можливих конструктивних рішень пропонує варіант побудови нової форми. Від досвіду і інтуїції дизайнера залежить економічна рентабельність і, як наслідок, перспективність вибору базової конструкції: раціональної існуючої чи авторської оригінальної.

За допомогою різноманітних прийомів художнього моделювання (перенос виточки, утворення кокеток і рельєфів, уточнення підрізів і типів драпірувань, паралельного та радіального розведення) ми отримуємо комплект робочих лекал очікуваної нової форми одягу. У разі необхідності робочі лекала можуть бути

градуйовані за низкою типових розмірів та ростів споживачів.

Після розкрою настає етап монтажу швейного виробу, який виконується за оптимальною технологією виготовлення окремих деталей і вузлів, визначеною автором-дизайнером. Без його конструкторських консультацій та роз'яснень щодо технології обробки і монтажу неможливо отримати повної інформації та вірогідних інструкцій щодо варіантів втілення задуманого у матеріалі.

Протягом усього процесу створення нових форм одягу саме навички дизайнера щодо групової динаміки, вміння пояснювати та запобігати конфліктам дозволяють грамотно організувати ефективну взаємодію команди, що включає практично всіх учасників творчого та виробничого процесів.

На заключному етапі процесу створення нових форм одягу – презентація/просування/рефлексія – дизайнер одягу забезпечує та контролює максимальне поширення отриманих оригінальних результатів та ефективний зворотний зв'язок із споживачами та замовниками, а також позначає напрямки подальшого творчого пошуку і розвитку.

Виготовлення одягу із дрібного кустарного виробництва, пройшовши великим і складним шляхом розвитку, перетворилося у розвинену механізовану галузь легкої промисловості. У створенні нових форм одягу приймає участь значний колектив найбільш кваліфікованих спеціалістів швейної промисловості: дизайнери, конструктори, технологи, кравці-лаборанти, лекальники.

Головна роль у цьому процесі, безумовно, належить дизайнеру. Він створює головний образ моделі одягу, розробляючи її загальний художньо-естетичний потенціал.

Сьогодні доводить, що для успішної професійної діяльності проектувальник одягу має бути широко обізнаним фахівцем, який володіє глибокими знаннями в найрізноманітніших галузях науки, техніки і мистецтва, поєднуючи у своїй творчості постійний пошук оригінальних дизайнерських рішень на основі використання прогресивних методів та розвитку традиційних прийомів.

З оглядом на репрезентовані особливості професійної діяльності практикуючих дизайнерів одягу, спробуємо, узявши за основу таксономію О. Лука [1], визначити притаманні цим професіоналам ключові творчі здібності та адаптувати їх відповідно до етапів створення нових форм одягу:

– *легкість генерування ідей* – вміння фантазувати та продукувати нові костюмні образи, нестандартно поєднувати методи і матеріали втілення. У творчій ситуації не обов'язково, щоб кожна нова ідея була виправданою – чим більше ідей породжує людина, тим більше шансів, що серед них будуть хороші ідеї;

– *спосіб кодування інформації нервовою системою* – вміння малювати у різноманітних техніках із застосуванням різних матеріалів і інструментів (кодування зорово-просторовим способом при створенні пошукових і робочого ескізів майбутнього костюмного образу); вміння робити розрахунки і креслити (кодування цифровим способом результатів антропометричних вимірювань); вміння пояснювати, переконувати та запобігати конфліктам (вербальне кодування під час професійного спілкування), вміння відчувати музичний ритм (акустично-образне кодування під час презентації нових форм одягу). Завдання розвитку творчих здібностей не лише в тому, щоб збільшити число кодів, звичних для конкретної людини. Треба допомогти людині зрозуміти, які символи чи який

код інформації для неї найбільш доступні і прийнятні. Тоді мислення буде максимально продуктивним і доставить людині вище задоволення;

– *здібність до згортання розумових операцій* – вміння малювати і креслити. Здатність об'єднувати операції мислення, включати їх у вже наявні системи знань, групувати дані тим або іншим способом вже в процесі сприйняття служить одним з принципів отримання нової оптимальної форми. Економне символічне позначення понять і стосунків між ними – найважливіша умова продуктивного мислення;

– *легкість асоціювання* – вміння швидко будувати асоціативні ряди з метою перетворення будь-якого асоціативного образу в художній та проектний костюмний образ. Легкість асоціювання проявляється як подолання «сміслових відстаней» між поняттями. Пошуки схожостей і аналогій – це і є вироблення узагальнюючої стратегії перспективного рішення;

– *«бокове» мислення* – вміння побачити спосіб вирішення завдання, використовуючи інформацію різноманітного походження. Широко розподілена увага підвищує шанси на знаходження варіантів вирішення проблеми.

– *цілісність сприйняття* – вміння сприймати костюмний образ у цілому. В процесі творчої роботи потрібне вміння відірватися від логічного розгляду фактів, щоб спробувати вписати їх в ширші картини. Без цього не вдається поглянути на проблему «зверху», свіжим оком, побачити нове в тому, що давно надокучило;

– *гнучкість мислення* – вміння швидко і легко переходити від одного класу явищ до іншого, далекого від першого за змістом, інтелектуальна активність. Існує також гнучкість як здатність вчасно відмовитися від скомпрометованої гіпотези. Треба підкреслити тут

слово «вчасно». Якщо занадто довго вагатися, виходячи з принадної, але неправдивої ідеї, буде втрачено час. Водночас занадто рання відмова від гіпотези може привести до того, що буде упущена можливість рішення;

– *здібність до оцінювальних дій* – вміння обирати одну з багатьох альтернатив до її перевірки з урахуванням логічної несуперечливості, естетичних критеріїв вишуканості й простоти. Оцінні дії проводяться не лише після закінчення роботи, але і багаторазово по ходу її, щоб вирізнити етапи і стадії творчого процесу.

– *побіжність мовлення* – вміння вправно втілювати ідеї у мовну форму, тому так часто імпульсом для творчого пошуку постає уточнення або формулювання завдання;

– *здібність до завершення дій* – вміння вдосконалювати первинний задум. Навряд чи треба пояснювати, наскільки важлива ця здібність, що дозволяє довести працю до такого рівня, коли вона набуває універсальної значущості і громадської цінності.

Перелічені вище здібності, безумовно, є основними складовими творчого процесу, хоча не виключено, що їх можна розчленувати на ще більш елементарні. Ці творчі здібності описані окремо, але, зазвичай, вони «перетинаються», мають щось загальне і повинні корелювати між собою [1, с. 26-45].

В умовах реального виробництва (як масового, так і індивідуального) нами було проаналізовано частоту проявів творчих здібностей дизайнера одягу на етапах процесу створення нових форм одягу і визначено такі їх групи: *пріоритетні, супровідні і фонові* (табл. 1). *Пріоритетні (п)* творчі здібності дизайнера одягу проявляються на всіх 7 етапах, прояв *супровідних*

(с) творчих здібностей простежується на 4-6 етапах, а фонові (ф) творчі здібності проявляються на 1-3 етапах.

Таблиця 1. Визначення творчих здібностей дизайнерів одягу за частотою проявів на етапах створення нових форм одягу

Творчі здібності (за О. Луком)	Етапи створення нових форм одягу							Творчі здібності за частотою прояву		
	<i>i/z</i>	<i>e/n</i>	<i>p/e</i>	<i>b/k</i>	<i>mod</i>	<i>tex</i>	<i>през</i>	<i>n</i>	<i>c</i>	<i>ф</i>
Легкість генерування ідей	+	+	-	+	+	-	+		5	
Спосіб кодування інформації нервовою системою	+	-	+	+	-	-	+		4	
Здібність до згортання розумових операцій	-	-	+	+	+	+	-		4	
Легкість асоціювання	+	+	-	+	+	-	+		5	
«Бокове» мислення	+	+	-	+	+	+	+		6	
Цілісність сприйняття	+	-	+	+	+	+	+		6	
Гнучкість мислення	+	+	+	+	+	+	+	7		
Здібність до оцінювальних дій	+	-	+	+	-	+	-		4	
Побіжність мовлення	+	-	-	+	-	-	+			3
Здібність до завершення дій	+	-	+	-	+	+	+		5	

У запропонованому переліку творчих здібностей дизайнера одягу пріоритетною визначено 1 творчу здібність, супровідними 8 здібностей і 1 творча здібність виступає в якості фонові.

Проаналізувавши експертний та наш власний практичний досвід [2; 3; 4; 5], можна таким чином охарактеризувати сутність проявів визначених творчих здібностей у професійній діяльності дизайнера одягу.

Пріоритетна творча здібність «гнучкість мислення» забезпечує повсякчасне урізноманітнення художнього та проектного образів, варіювання способами і механізмами їх реалізації завдяки вільній інтерпретації будь-якої початкової та наступної інформації.

Супровідні творчі здібності дизайнера одягу дозволяють отримати: нестандартні сполучення та комбінації матеріалів, технік, засобів і методів ескізного та матеріального втілення костюмного образу; відкриття аналогій під час формоутворення (визначення провідного силуету), в процесі монтажу (вибір технологій обробки та поєднання) або способів використання готового виробу (варіанти комплектації та манера носіння); загальну концепцію завершеного костюмного образу з урахуванням провідних тенденцій моди, типових та індивідуальних особливостей потенційного споживача, економічних показників виробництва; у визначений термін цілісний костюмний образ, що задовольняє основним вимогам «бажаність», «здійсненність» і «рентабельність»; остаточне рішення щодо методу втілення костюмного образу у матеріалі (вибір ескізної техніки, базової конструкції чи методу технологічної обробки); пошукові ескізи в різноманітних ескізних техніках (реалістичного, декоративного, модельєрського або стилізованого рисунку).

Фонові творча здібність дизайнера одягу «побіжність мовлення» розкриває сміливість у міркуваннях, незалежність суджень, володіння різними мовними засобами, здатність користуватися різними формами доказів.

За твердженням психологів [6; 7], здібності проявляються в уміннях, що відповідають видам певної діяльності. Діяльності. Оскільки професійна діяльність

дизайнера під час створення нових форм одягу постає як цілісний комплекс, що поєднує в собі три основних види, нами було виокремлено ключові вміння та систематизовано їх за такими групами: *художньо-графічні* (вміння малювати в різноманітних техніках із застосуванням різних матеріалів та інструментів; уміння фантазувати; вміння будувати асоціативні ряди), *інженерно-конструкторські* (вміння креслити та уявляти об'єкт у просторі; вміння робити розрахунки; вміння виконувати ручні та машинні швейні операції, вміння використовувати різноманітне технічне оснащення) та *організаційно-комунікативні* (вміння пояснювати; вміння переконувати; вміння запобігати конфліктам), сформованість яких характеризує очікуваний якісний рівень кінцевого творчого результату (табл. 2).

Таблиця 2. Групи творчих здібностей і вмінь за видами професійної діяльності дизайнера одягу

<i>Творчі здібності (за О. Луком)</i>	<i>Сутність творчих здібностей на етапах створення нових форм одягу</i>	<i>Групи вмінь за видами професійної діяльності</i>
1	2	3
<i>Легкість генерування ідей</i>	Вміння фантазувати та продукувати нові костюмні образи, нестандартно поєднувати методи і матеріали втілення	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські</i>
<i>Спосіб кодування інформації нервовою системою</i>	Вміння малювати у різноманітних техніках із застосуванням різних матеріалів і інструментів; вміння робити розрахунки і креслити; вміння пояснювати, переконувати та запобігати конфліктам, вміння відчувати музичний ритм	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські; організаційно-комунікативні</i>

<i>Здібність до згор-тання розумових операцій</i>	Вміння малювати і креслити	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські</i>
<i>Легкість асоцію-вання</i>	Вміння швидко будувати асоціативні ряди з метою перетворення будь-якого асоціативного образу в художній та проектний костюмний образ	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські</i>
<i>«Бокове» мислення</i>	Вміння побачити спосіб вирішення завдання, використовуючи інформацію різноманітного походження	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські; організаційно-комунікативні</i>
<i>Цілісність сприй-няття</i>	Вміння сприймати костюмний образ у цілому	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські; організаційно-комунікативні</i>
<i>Гнучкість мислення</i>	Вміння швидко і легко переходити від одного класу явищ до іншого, далекого від першого за змістом, інтелектуальна активність	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські; організаційно-комунікативні</i>
<i>Здібність до оціню-вальних дій</i>	Вміння обирати одну з багатьох альтернатив до її перевірки з урахуванням логічної несуперечливості, естетичних критеріїв вишуканості й простоти	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські</i>
<i>Побіж-ність мовлення</i>	Вміння вправно втілювати ідеї у мовну форму	<i>організаційно-комунікативні</i>

<i>Здібність до завершення дій</i>	Вміння вдосконалювати первинний задум	<i>художньо-графічні; інженерно-конструкторські; організаційно-комунікативні</i>
------------------------------------	---------------------------------------	--

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Зазначимо, що творчі здібності дизайнера одягу за своєю суттю і структурою є багаторівневою системою з множиною характеристик, визначеними функціями, цілями, мотивами, засобами, діями і результатом. На нашу думку, *творчість* у професійній діяльності дизайнера одягу постає як сукупність різноманітних дій, підпорядкованих цілям художнього проектування, що визначають реалізацію тих або інших процесів по створенню нових форм одягу та розкриваються через специфічні групи творчих здібностей, умінь і особистісних якостей.

Запропонована систематизація творчих здібностей дизайнерів одягу надає можливість визначення загальних напрямів розвитку та коригування таких здібностей в процесі фахової підготовки, а також вибору індивідуальних та конкретних педагогічних методів, прийомів і технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лук А. Н. Мышление и творчество / А. Лук.– М. : Политиздат, 1976. – 158 с.
2. Зимогляд О. Д. Модель професійної діяльності дизайнера одягу з проектування швейних виробів / О. Зимогляд // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2010. – № 28/29. – С 75-84.
3. Чупріна Н. В. Особливості процесу дизайну костюму / Н. Чупріна // Вісник ХДАДМ. – 2008. – № 6. – С. 160-166.

4. Санатова С. В. Роль педагога в розвитку творчих способностей студентів-дизайнерів [Електронний ресурс] / С. В. Санатова. – Режим доступу : <http://www.amursu.ru/>. – Назва з екрану.

5. Вороніна М. Характеристика професійних творчих здібностей художника-модельєра одягу / М. Вороніна // Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності : матеріали VI Всеукр. Наук.-практ. Конф. – Луганськ : Янтар, 2012. – С. 137–143.

6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : в 2 т. / С. Рубинштейн. – СПб. : Педагогика, 1998. – 704 с.

7. Самарин Ю. А. Особенности умственной деятельности школьников / Ю. А. Самарин. – М. : АПН РСФСР, 1962. – 504 с.

REFERENCES

1. Luk A. N. Мышление у творчество / А. Лук. – М. : Polytyzdat, 1976. – 158 с.

2. Zymohlyad O. D. Model' profesiynoyi diyal'nosti dyzaynera odyahu z proektuvannya shveynykh vyrobiv / O. Zymohlyad // Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity. – 2010. – № 28/29. – S 75-84.

3. Chuprina N. V. Osoblyvosti protsesu dyzaynu kostyumu / N. Chuprina // Visnyk KhDADM. – 2008. – № 6. – S. 160-166.

4. Sanatova S. V. Rol' pedahoha v razvytyu tvorcheskykh sposobnostey studentov-dyzaynerov [Elektronnyy resurs] / S. V. Sanatova. – Rezhym dostupu : <http://www.amursu.ru/>. – Nazva z ekranu.

5. Voronina M. Kharakterystyka profesiynykh tvorchykh zdibnostey khudozhnyka-model'yera odyahu / M. Voronina // Mystets'ka osvita v konteksti hlobalizatsiyi ta poli kul'turnosti : materialy VI vseukr. Nauk.-prakt. Konf. – Luhans'k : Yantar, 2012. – S. 137-143.

6. Rubynshteyn S. L. Osnovy obshchey psykholohyy : v 2 t. / S. Rubynshteyn. – SPb. : Pedahohyka, 1998. – 704 s.

7. Samaryn Yu. A. Osobennosty umstvennoy deyatel'nosti shkol'nykov / Yu. A. Samaryn. – M. : APN RSFSR, 1962. – 504 s.

Воронина Марина. Суть творческих способностей дизайнеров одежды и проблема их систематизации.

Аннотация. Статья посвящена выявлению сути отдельных творческих способностей дизайнеров одежды на различных этапах процесса создания новых форм одежды. Предложена систематизация творческих способностей дизайнеров одежды в зависимости от частоты проявления и основных видов профессиональной деятельности.

Ключевые слова: творческие способности дизайнеров одежды; создание новых форм одежды; виды профессиональной деятельности дизайнеров одежды.

Voronina Maryna. Essence of creative abilities of designers of clothing and problem of their systematization.

Annotation. The article is sanctified to the exposure of essence of separate creative abilities of designers of clothing on the different stages of process of creation of new forms of clothing. Systematization of creative abilities of designers of clothing is offered depending on frequency of their display and basic types of professional activity.

Key words: creative abilities of designers of clothing; creation of new forms of clothing; types of professional activity of designers of clothing.